

A POKOLBAN IS EGY MALOMBAN ÓRLÜNK

LÁSZLÓFFY ALADÁR

Doktor úr, nem tudok menni! – sóhajtott az egyszeri székely. De hiszen a rendelőbe is lám eljött valahogy. Hát jönni tudok, csak menni nem! . . . Miről szól ez a költemény? Lehet, azt a látomást kellett volna megírnom, melyet most a „gondolta a fene”-féle értelmezéseket kiszorítandó előlegezek meg, s a versikét adni elő magyarázó szöveggént.

Álmomban ugyanis, mint a valóságos múltban annyiszor, sikerült az ostromlók orrára csukni utolsó percben a várkaput. Ők kinnrekedtek, mi persze beszorultunk, de idebent az eddigi dolgok folytatásaként, kezdetét vehette egy egész más Magyarország története, melyben nem esik el Eger, Drégely, Temesvárt nem adják fel szabad elvonulás reményében sem. Ilyen álmokban időnként nem esnek egymásnak, akik el akarják emészteni a Hunyadi-fiúkat, Dobót, Kátayt. Időnként számon szabad tartani Bocskay, Bethlen, a Báthoriak és Rákócziak bűneit és tévedéseit is, nem semlegesíti őket az erény s az érdem együttesének faramuci matematikája sem; s megvitatható Kossuth és Tisza Pista ellentmondásos személyisége; így elkerülhető az olyan örvény, csapda, tükörlabirintus-tünemény, hogy mikor az álom és való, a kinti s a benti, mint sziget után a folyó két egymást ellenőrző ága egyesül, újra találkozik, kiderüljön, hogy csak körbenjártunk, hogy ugyanott vagyunk.

Mivelhogy időnként bennszorul, ami kinti és kinnreked, ami bennvaló; az afféle bizony ezzel is jár. Hajnal a várkapuban. Hajnal a nagy-nagy malom előtt, a pokolban. Ide fut be a vén cigánynak naponta a posta, az utasításokkal, hogy amit rákentek a századok, azt mi oldja

le s mi a teendő a vármegyeházra felszálló pávák dolgában. Nagyjából hogy: húzd . . . de mégse . . . A Mont Blanc csúcsán a jég máma már nem szakad tovább. Hol vannak a gepidák, a gótok, a hunok, a longobárdok. Kedvenc rákérdező-játékunk kipróbált végeredménye mindig azzal a hízelgéssel zárul, hogy bezzeg mi itt vagyunk még. A sok „mille” úgy szálldos tudatunk körül, mint a pille. Egyesek folyton el akarnak velünk felejtetni fontos dolgokat, mások pedig valóságos vértódulássá fokoznák a bizonyos érzékenységeink és hiányérzeteink pótlására bevezetett praktikákat. Küszködünk, egyszóval. Így vágta ki magát a csempész tűzkő-árus is a háború utáni infláció idején, mikor valami rendőrféle rákérdezett a félhangos hadarásra: tűzkő-tűzkő-tűzkő-tűzkő-tű – – – Mutass nekem egy öntudatánál tartott népet, nemzetet, magyarságot, románságot, lengyeliséget, s megmondom, ki vonul be a Schengenekbe, Uniókba, és hogy vajon ha hatyút zabálni vagy gazdagítani azt, ami elkészült Európából, a világból.

Benszorultunk, jól van. De szándékban, tervben megvédelmezhető anyanyelvi kultúrával, egyetemekkel, Teleki-tékákkal és Pannonhal mákkal, Mátyás-szobrokkal és sokértelmű jelképpé szubtilizált kenyérmezőkkel. A kiművelt emberfőkbe felszipantott és beleöntött programok tovább működnek, buzognak, alkalmazkodnak és elágaznak ugyanazon jövő felé, tatárjárások, törökvilágok és Trianonok szünetei, megszakításai után is: a kiútkeresés és megmaradás torkolata irányába, ahol majd meg kell jelennie valami múltán, valami végén. Mint helyzetjelentésnek: megy a juhász . . . és rákérdezésnek: ej mi a kő? . . . fő hogy véges-végig készenlétben álljunk. Akkor is, ha a bevetés legtöbbször elmarad. Ugyanis jönni tudunk. Csak menni nem.

Megjelent a Helikon 2001. március 10-ei számában